

РОЗДІЛ 11

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/89>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ КРИМСЬКОЇ ПЛАТФОРМИ

INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES OF THE INTERNATIONAL CRIMEAN PLATFORM

Бабін Б.В., д.ю.н., професор,
експерт
Асоціація Реінтеграції Криму

В роботі автором досліджене актуальне питання наднаціонального юридичного виміру функціонування феномену Міжнародної Кримської платформи як започаткованої три роки тому ініціативи української влади. Категорію Платформи проаналізовано у контексті її відображення у сучасних актах міжнародного права та у вимірі глобального та європейського формату засудження російської агресії проти України.

Автором висвітлені відповідні документи ООН, ОБСЄ, Євросоюзу та Ради Європи й відповідні акти самої Платформи. Доведено, що загалом відображення діяльності Платформи у джерелах міжнародного права залишається вкрай епізодичним та що більш-менш системне згадування Платформи можна відстежити у резолюціях Генасамблеї ООН, які схвалюються з кримського питання, та що згадки про Платформу містять й окремі резолюції Парламентської асамблеї ОБСЄ та резолюція Європейського парламенту від 8 червня 2022 р.

Констатується, що міжнародне нормативне відображення діяльності Платформи залишається вкрай фрагментованим та епізодичним, та якщо ж взяти до уваги документи самої Платформи, схвалені у її трьох вимірах, міжурядовому, парламентському та безпековому, то вони зводяться до серії спільних заяв. При цьому документи Платформи оминають фундаментальні питання власне інституціоналізації Платформи, їх зміст очевидно потребує на посилення та конкретизацію, а юридична, інституційна та політична роль цих спільних заяв та декларацій істотно знижується саме через відсутність інституціоналізації Платформи.

Автор приходить до висновку, що безперечна важливість Платформи та виключне політичне та інформаційне значення від нинішнього системного проведення її заходів не знімають гостроти питання та невідкладності потреби інституціоналізації Платформи відповідно до норм міжнародного права та згідно зі сталою практикою міждержавних відносин.

При цьому Платформа не має та не може бути виключно українською ініціативою, вона має розвиватися у синергії її учасниць, як держав, так й міждержавних організацій. Щобільше, наголошується у статті, навіть вибір формату подальшої інституціоналізації Платформи має бути вирішений спільно її учасниками, а не запропонований Україною як її безальтернативне бачення.

Автор пропонує розпочати інституціоналізацію Платформи з обговорення з країнами-партнерами та із залученими міждержавними організаціями варіантів цього процесу, до основних з яких він відносить три: утворення міжурядової організації, яка діятиме на підставі статутного міжнародного договору, або ж формування міжнародної організації, яка діє без договірного забезпечення, на підставі статутного акту та сформованої практики, або ж в рамках залишення Платформи у форматі серії міжнародних конференцій, але з інституціоналізацією її робочих органів.

Ключові слова: агресія, замах на анексію, іноземна окупація, інституціоналізація, міждержавний конфлікт, Міжнародна Кримська платформа.

In the work, the author explores the topical issue of the supranational legal dimension of the functioning of the phenomenon of the International Crimea Platform as an Ukrainian authorities' initiative, launched three years ago. The Platform category is analyzed in the context of its reflection in modern acts of international law and in the dimension of the global and European format of condemnation of Russian aggression against Ukraine.

The author highlights the relevant documents of the UN, OSCE, European Union and Council of Europe and the relevant acts of the Platform itself. It is proven that in general, the reflection of the Platform's activities in the sources of international law remains extremely episodic and that more or less systematic mention of the Platform can be traced in the resolutions of the UN General Assembly, which are approved on the Crimean issue, and that mentions of the Platform are also contained in individual resolutions of the OSCE Parliamentary Assembly and the resolution of the European Parliament of June 8, 2022.

It is stated that the international normative reflection of the activities of the Platform's remains extremely fragmented and episodic, and if we take into account the documents of the Platform's itself, approved in its three dimensions, intergovernmental, parliamentary and security, then they are reduced to a series of joint statements.

At the same time, the Platform documents bypass the fundamental issues of the actual institutionalization of the Platform, their content obviously needs to be strengthened and specified, and the legal, institutional and political role of these joint statements and declarations is significantly reduced precisely due to the lack of institutionalization of the Platform.

The author concludes that the undeniable importance of the Platform and the exceptional political and informational significance of the current systematic holding of its events do not remove the urgency of the issue and the urgency of the need to institutionalize the Platform in accordance with the norms of international law and in accordance with the established practice of interstate relations.

At the same time, the Platform is not and cannot be an exclusively Ukrainian initiative; it must develop in the synergy of its participants, both states and intergovernmental organizations. Moreover, the article emphasizes that even the choice of the format for the further institutionalization of the Platform must be decided jointly by its participants, and not proposed by Ukraine as its vision without alternative.

The author proposes to begin the institutionalization of the Platform by discussing with partner countries and with involved intergovernmental organizations the options for this process, of which he includes three main ones: the formation of an intergovernmental organization that will operate on the basis of a statutory international treaty, or the formation of an international organization that operates without contractual support, on the basis of a statutory act and established practice, or within the framework of leaving the Platform in the format of a series of international conferences, but with the institutionalization of its working bodies.

Key words: aggression, attempted annexation, foreign occupation, institutionalization, interstate conflict, International Crimea Platform.

Обґрунтування актуальності. Замах на анексію Криму та наступна масштабна російська агресія за останні два роки максимально загострила у правовій системі України питання міжнародного безпекового права у його широкому вимірі, включно з аспектами імплементації норм міжнародного права у національну правову практику. Водночас, починаючи від 2021 року, набула системного функціонування Міжнародна Кримська платформа, предмет якої стосується відповідного кола питань й тому дослідження міжнародно-правової природи цього феномену набуває особливої актуальності, про що серед іншого свідчили й системні дискусії автора та інших науковців під час серії стратегічних форумів «Майбутнє Криму». Висвітлення відповідних викликів у контексті протидії окупації Криму можна помітити у працях Андупової Т.О., Громовенка К.В., Кормича Б.А., Пашковського М.І., але системного аналізу цих викликів монографічні дослідження поки не містять.

Тому метою статті є питання міжнародно-правового виміру функціонування феномену Міжнародної Кримської платформи як започаткованої три роки тому ініціативи, оцінка поточного стану інституціоналізації Платформи та окреслення відповідного набору пропозицій. Відповідно до встановленої мети, **завданнями** статті слід вважати дослідження та узагальнення процесів та результатів заходів Міжнародної Кримської платформи, дослідження відповідних документів глобальних та європейських міжурядових структур, та визначення стану й перспектив інституціоналізації Платформи, включно з опрацюванням алгоритмів посилення міжнародно-правової спроможності.

Методологічно стаття ґрунтується на методах формальної юриспруденції та герменевтики, які використовувалися для визначення правового, матеріального й процесуального, виміру Міжнародної Кримської платформи, зумовлених подіями під час збройного конфлікту, на аналітичних методах, що використовувалися для дослідження складових процесу платформи, на компаративістському та прогностичному підході тощо.

Виклад основного матеріалу. Загалом відображення діяльності Міжнародної Кримської платформи (далі – МКП) у джерелах міжнародного права залишається вкрай епізодичним. Більш-менш системне згадування МКП можна відстежити у резолюціях Генасамблеї ООН (далі – ГА ООН), які схвалюються з кримського питання.

І якщо профільна щорічна резолюція ГА ООН «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та в місті Севастополі, Україна» 75/192 від 16 грудня 2020 [12] ще не містила згадку про МКП, то наступна аналогічна резолюція ГА ООН 76/179 від 16 грудня 2021 р. «Ситуація з правами людини в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим та в місті Севастополі, Україна» у пункті 15 закликала держави-члени ООН «брати конструктивну участь – у тому числі в рамках міжнародних структур та міжнародної Кримської платформи – у узгоджених зусиллях, спрямованих на покращення становища в галузі прав людини на тимчасово контрольованих або окупованих територіях України, а також продовжувати використовувати всі дипломатичні засоби, вчиняючи тиск на РФ та наполегливо закликаючи її дотримуватися своїх зобов'язань з міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права», згадуючи про відповідні моніторингові місії ООН та ОБСЄ [13].

Практично аналогічне формулювання містилося у наступних щорічних резолюціях ГА ООН з подібною назвою, а саме у пункті 12 резолюції 77/229 від 15 грудня 2022 р. [14] та в пункті 12 резолюції 78/221 ГА ООН від 19 грудня 2023 р. «Ситуація з правами людини на тимчасово окупованих територіях України, включаючи Автономну Республіку Крим та місто Севастополь» [15]. Та водночас аналогічне формулювання міститься й у пункті 12 проекту аналогічної резолюції 2024 року [16], що означає достатню сталість відповідного механізму.

Крім того, згадка про МКП містила й чергова щорічна резолюція ГА ООН 76/70 від 9 грудня 2021 року «Проблема милітаризації Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, Україна, а також районів Чорного та Азовського морів». У преамбулі цей документ «відзначає створення МКП та ухвалення Спільної декларації учасників МКП», та у п. 3 резолюції «підтримує зобов'язання та узгоджені зусилля міжнародного співтовариства, у тому числі в рамках міжнародних структур та МКП, спрямовані на вирішення проблем, що вже виникли та назривають у результаті прогресуючої милітаризації Криму та районів Чорного та Азовського морів, що підриває безпеку та стабільність у регіоні та за його межами», та «підтримує мирну деокупацію Криму» [7].

Очевидно, що така більш конкретизована згадка про МКП мала б певне значення для її наступної міжнародної суб'єктивізації; водночас після початку повномасштабного вторгнення росії ГА ООН припинила схвалення окремих резолюцій стосовно милітаризації Криму.

Водночас спеціальні резолюції ГА ООН, схвалені у цілому щодо російської агресії проти України після початку повномасштабного вторгнення, уникають згадки про Кримську платформу. Це стосується резолюцій ES-11/1 від 2 березня 2022 р. «Агресія проти України», ES-11/2 від 24 березня 2022 року «Гуманітарні наслідки агресії проти України», ES-11/4 від 12 жовтня 2022 року «Територіальна цілісність України: відстоюючи принципи Статуту ООН», ES-11/5 від 14 листопада 2022 року «Сприяння виправленню та відшкодуванню шкоди внаслідок агресії проти України», ES-11/6 від 23 лютого 2023 року «Принципи Статуту ООН, що лежать в основі всеосяжного, справедливого та сталого миру в Україні», та 78/316 від 11 липня 2024 року «Технічна та фізична безпека ядерних об'єктів України, включаючи Запорізьку атомну електростанцію» [1], [4], [5], [6] [20].

Так саме не містять згадки про Кримську платформу резолюції Ради ООН з прав людини, присвячені подіям російської агресії проти України, такі як резолюції 49/1 від 4 березня 2022 року «Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії», S-34/1 від 12 травня 2022 р. «Погіршення ситуації з правами людини в Україні внаслідок російської агресії» та 55/23 від 4 квітня 2024 року «Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії» [17].

Згадки про МКП містять й окремі резолюції Парламентської асамблеї ОБСЄ (далі – ПА ОБСЄ). Оскільки щорічна сесія ПА ОБСЄ 2021 року відбулася у віддаленому форматі через початок пандемії коронавірусу, то відповідні документи у рік заснування МКП не схвалювалися, а надалі, у декларації та резолюції AS(22)DE сесії ПА ОБСЄ 2022 р. у Бірмінгемі згадки про МКП відсутні [2].

Втім, у Декларації сесії ПА ОБСЄ 2023 р. у Ванкувері AS(23)DE у п. 15 міститься «підтримка Спільній заяві, прийнятій учасниками Першого парламентського саміту МКП, що відбувся 25 жовтня 2022 року в Загребі, Хорватія», та наголошується на «необхідності подальшого зміцнення міжнародного співробітництва в рамках МКП». Характерно, що у офіційній російськомовній версії цієї Декларації МКП йменується як «міжнародна «Кримська платформа»», хоча у англійській та інших версіях вжито назву без лапок, а саме «International Crime Platform» [23].

Надалі, у тексті Декларації сесії ПА ОБСЄ 2024 р. у Бухаресті AS(24)DR, згадки про МКП немає, натомість про МКП згадується у одній з резолюцій, доданих до цієї Декларації, а саме «Безпека та геополітичні виклики в регіоні ОБСЄ: десять років збройної агресії російської федерації проти України».

У пункті 49 цього документу міститься заклик Головуючій країні та державам-учасницям ОБСЄ вжити всіх можливих заходів щодо усунення очевидних, грубих і продовжуваних порушень російською федерацією основних норм і принципів міжнародного права

та зобов'язань у рамках ОБСЄ та наголошується на необхідності «розвитку міжнародного співробітництва, спрямованого на деокупацію Криму та всіх інших тимчасово окупованих територій України, у тому числі у формі підтримки Формули миру Президента Володимира Зеленського та МКП». Як й у документі 2023 р. російськомовна офіційна версія резолюції відрізняється від інших наявністю лапок у назві МКП [3].

Варто додати, що як не парадоксально, у документах НАТО згадок про МКП практично немає, зокрема не містять згадок про платформу Комюніке Вільнюського саміту та Декларація Вашингтонського саміту, й навіть спеціалізовані документи стосовно Криму та Чорноморського регіону такої згадки не містять. Так само практично немає згадок про МКП у чисельних документах органів Євросоюзу щодо Криму, російської агресії проти України у цілому та європейської інтеграції України. Єдиним виключенням слід вважати резолюцію Європейського парламенту від 8 червня 2022 року «Безпека у Зоні європейського партнерства та роль загальної безпекової та оборонної політики» [11].

У цьому документі Європарламент «твердо підтримує МКП, яку в серпні 2021 року в Києві запустили Україна, країни-члени ЄС та інші міжнародні партнери для розвитку ініціативи Президента України; оскільки платформа є важливим форматом для консультацій та координації, спрямованих на підвищення ефективності міжнародної відповіді на триваючу незаконну окупацію Криму, підтвердження невизнання його анексії та досягнення деокупації Криму та його мирного повернення під контроль України; оскільки платформа відповідає на агресивну війну росії посиленням міжнародного тиску на Кремль, запобіганням подальшим порушенням прав і захистом жертв окупаційного режиму».

Ймовірно це є найбільш розгорнутою з виявлених оцінкою МКП у міжнародних документах. Якщо дослідити діяльність Ради Європи, то згадки про МКП також залишаються епізодичними.

Навіть профільні рішення Комітету Міністрів Ради Європи CM/Del/Dec(2024)1500/2.5 від 10 червня 2024 року та CM/Del/Dec(2023)1477/2.4 від 4 жовтня 2023 року «Агресивна війна російської федерації проти України та її наслідки для ситуації з правами людини на тимчасово контрольованих або окупованих російською федерацією територіях України» [21], [22] не містять відповідних згадок. Втім, у іншому рішенні КМРС, CM/Del/Dec(2022)1437/2.4 «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополь, Україна» від 15 червня 2022 року, вказане що Комітет «вітає у зв'язку з цим зобов'язання Генерального секретаря покращити ситуацію з правами людини в Криму, в тому числі через участь у Кримській платформі».

Певні згадування про МКП містять хіба що щорічні звіти того самого Генерального секретаря Ради Європи «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополь, Україна», а саме документи SG/Inf(2022)15 від 4 травня 2022 р. [8]; SG/Inf(2023)29 від 31 серпня 2023 р. [9] та SG/Inf(2024)18 від 24 травня 2024 р. [10]. Звіти 2022 та 2023 років відповідно звертають увагу на репресії в Криму проти першого заступника голови МКН Нарімана Джелила за наслідками його участі у Саміті МКП в Києві 23 серпня 2021 року.

Також звіт 2023 року у пунктах 4 та 31, а звіт 2024 року, відповідно, у пунктах 34, 39, 58, 63, 70 згадує про діяльність ППУ або про надані ППУ відомості щодо Криму, йменуючи орган як «Представництво Президента України в АР Крим / Офіс Кримської Платформи» («Mission of the President of Ukraine in the Autonomous Republic of Crimea/Office of the Crimea Platform»).

Варто додати, що огляд приблизно півсотні інших актів міжнародних структур щодо російської агресії пері-

оду 2021–2024 років не виявив у них згадок про МКП. Єдиним умовним виключенням є Дунайська комісія, яка оприлюднила офіційні заяви свого Генерального директора Секретаріату за підсумками його участі у Безпечних конференціях МКП відповідно 2023 р. у Бухаресті та 2024 р. у Софії [18]; [19]. Якщо у заяві 2023 року описувався формат участі Генерального директора у конференції, то у документі 2024 року, серед іншого, додавалося, що «Захід організовано Міністерствами закордонних справ та оборони України та Болгарії у партнерстві з Центром оборонних стратегій (Україна)».

У заході взяли участь делегації 43 країн та 9 міжнародних організацій, представники українських та міжнародних агенцій, а також експерти та журналісти», та що «учасники проаналізували поточні виклики безпеці в Чорноморському регіоні внаслідок агресії росії проти України, зосередивши увагу на впливі на глобальну продовольчу безпеку, безпеку судноплавства в Чорноморському регіоні та екологічну ситуацію».

Таким чином міжнародне нормативне відображення діяльності МКП залишається вкрай фрагментованим та епізодичним. Якщо ж взяти до уваги документи самої МКП, схвалені у її трьох вимірах, міжурядовому, парламентському та безпековому, то вони зводяться до серії спільних заяв. Зокрема, це Спільна декларація Кримської платформи, ухвалена в Києві 23 серпня 2021 року, та Спільні заяви учасників Другого Саміту Кримської платформи від 23 серпня 2022 року, Третього Саміту Кримської Платформи від 23 серпня 2023 року та Четвертого Саміту Кримської Платформи від 11 вересня 2024 року.

Також це спільні заяви, схвалені за підсумками Першого та Другого Парламентських самітів Кримської Платформи, що відбулися 25 жовтня 2022 року в Загребі та 24 жовтня 2023 року в Празі, а також Першої та Другої Чорноморських безпекових конференцій Кримської Платформи 12–13 квітня 2023 року в Бухаресті та 14 квітня 2024 року в Софії [24; 25; 26]. Усі ці документи об'єднує певна невідомість як стосовно процедури їх схвалення, так й у вимірах автентичності текстів й, відповідно політико-правового значення у цілому, вони наявні у україномовній версії на ресурсах Президента України та МЗС України, та на самому сайті МКП, де наявна й ще їх англійська версія.

Усі ці документи мають приблизно однакову структуру. Спочатку спільні заяви МКП містять перелік міжнародних документів, насамперед резолюцій міжнародних організацій та судових рішень, схвалених з кримської тематики, та, відповідно, надалі охоплюють спільне засудження дій держави-агресора. Далі ці документи містять певні організаційні приписи чи встановлюють певні приписи для держав та міжнародних структур, але, як правило, без конкретизації.

Прикладом, Спільна декларація Учасників МКП від 23 серпня 2021 р., заявляє про створення МКП як «консультативного і координаційного формату з метою мирного припинення тимчасової окупації РФ території АР Крим та міста Севастополя і для відновлення контролю України над цією територією у повній відповідності до міжнародного права». Цей документ водночас приписує державам-учасницям МКП «створити мережу постійної та швидкої комунікації між представниками міністерств закордонних справ» як «контактні підрозділи з питань Криму» та «заохочувати координацію діяльності щодо Криму між національними парламентами, а також у рамках міжпарламентських ассамблей».

Спільна декларація також вітає «створення Україною Національного офісу Кримської платформи», та й «створення Міжнародної експертної мережі Кримської платформи», але водночас вона закликає РФ «залучатися до конструктивної участі у діяльності МКП, спрямованої на припинення тимчасової окупації» Криму.

Аналіз схваленої через три роки Спільної заяви учасників Четвертого саміту МКП 2024 р., дозволяє стверджувати, що вона має ще менше організаційне навантаження. Крім посилання на перелік міжнародних документів щодо Криму та засуджень діяльності агресора, ця Спільна заява містить заяви про підтримки результатів Першого Глобального саміту миру, який відбувся 15–16 червня 2024 року у Швейцарії, та його «Спільного комюніке щодо мирних рамок», а також «ключових принципів і цілей Української Формули миру» та схвалює створення Міжнародної коаліції за повернення українських дітей, тобто підтримує інші ініціативи України та її держав-партнерів, які сформува-лися поза рамками МКП.

Щодо організаційних заходів ця Спільна заява лише наголошує на «важливості подальшої діяльності експертної мережі Кримської платформи», запрошує інші держави та організації «розглянути можливість приєднання до МКП», та заявляє про «необхідність подальшої багатовекторної діяльності Кримської платформи до відновлення Україною контролю над Кримським півостровом, а також майбутній потенціал платформи як механізму забезпечення консолідації міжнародних зусиль з реінтеграції, реконструкції та економічного відновлення АР Крим та міста Севастополь».

Спільна заява учасників Третього Парламентського саміту Кримської платформи, схвалене у 2024 р. в Різі вбачається ще більш абстрактною. Прикладом, вона містить заклик до «урядів та інших держав-однодумців уважно вивчити» представлений Україною президентський План Перемоги «з метою сприяння його реалізації», або ж окремо відзначає суто процедурне рішення Ради ЄС від 17 червня 2024 року про щорічне продовження санкцій.

Усі організаційні моменти цієї Спільної заяви зводяться до закликів «продовжувати й нарощувати на парламентському рівні підтримку України» та до «більш тісної співпраці в рамках міжнародних організацій та інших платформ», а також «сприяти діяльності різних напрямків Кримської платформи» та долучатися до неї. Таким чином, документи МКП оминають фундаментальні питання власне інституціоналізації Платформи, їх зміст очевидно потребує на посилення та конкретизацію, а юридична, інституційна та політична роль цих спільних заяв та декларацій істотно знижується саме через відсутність інституціоналізації МКП.

Висновки. Безперечна важливість МКП та виключне політичне та інформаційне значення від нинішнього системного проведення заходів МКП у трьох вимірах: міждержавному, міжпарламентському та безпековому, не знімають гостроти питання та невідкладності потреби інституціоналізації МКП відповідно до норм міжнародного права та згідно зі сталою практикою міждержавних відносин.

МКП не має та не може бути виключно українською ініціативою, вона має розвиватися у синергії її учасниць, як держав, так й міждержавних організацій. Щобільше, навіть вибір формату подальшої інституціоналізації МКП

має бути вирішений спільно її учасниками, а не запропонований Україною як її безальтернативне бачення.

Таким чином, інституціоналізація МКП має розпочатися з обговорення з країнами-партнерами та із залученими міждержавними організаціями варіантів інституціоналізації МКП, до основних з яких слід віднести три: утворення міжурядової організації, яка діятиме на підставі статутного міжнародного договору, або ж формування міжнародної організації, яка діє без договірної забезпечення, на підставі статутного акту та сформованої практики («модель ОБСЄ»), або ж в рамках залишення МКП у форматі серії міжнародних конференцій, але з інституціоналізацією робочих органів Платформи та із впорядкуванням юридичного значення її документів, це також має бути відображено у певному статутному акті.

Отже, після визначення з країнами-партнерами та залученими міждержавними організаціями варіантів інституціоналізації МКП, ключовим аспектом має стати опрацювання проєкту засадничого документа, акту чи договору з діяльності МКП, при цьому для підготовки відповідного документа має бути сформована спеціальна тимчасова робоча група високого рівня, делегати якої мають бути обрані шляхом консенсусу всіх членів МКП за принципами справедливого та транспарентного представництва та фаховості, при тому, що ці делегати діятимуть в особистій якості.

Окремим напрямом діяльності відповідної робочої групи та спеціальною частиною засадничого документа має стати питання обговорення формату робочого органу МКП, щодо його місцеребування, процедур кадрового забезпечення та фінансування. Скоріш за все відповідні питання мають бути регламентовані у додатку чи додатках до установчого договору, та містити процедури обрання головної посадової особи МКП (Секретаря), який буде очолювати робочий орган.

Окремо, але координоване з описаним вище процесом, має відбутися обговорення специфіки інституціоналізації міжпарламентської компоненти МКП, для чого за підсумками обговорення на міжпарламентському рівні Платформи мають бути опрацьовані окремі рекомендації для робочої групи високого рівня щодо специфіки міжпарламентських органів (парламентська асамблея, міжпарламентська рада тощо) чи міжпарламентських конференцій МКП.

За умов фіналізації тексту засадничого (установчого) акту чи договору МКП та визначення країни постійного перебування робочого органу МКП наступним етапом має стати підготовка двостороннього договору між МКП, який буде укладатися її Секретарем, та урядом країни перебування робочого органу МКП. В рамках цього документу необхідним буде визначення привілеїв та імунітетів робочого органу МКП, який, вкрай ймовірно, відповідатиме й за сприяння роботі ЕМ МКП; тут ключове підготовче навантаження покладатиметься на країну, що надасть згоду на перебування робочого органу. Практика реалізації відповідних пропозицій потребуватиме на наступний науковий пошук.

ЛІТЕРАТУРА

1. Aggression against Ukraine. UN General Assembly Resolution ES-11/1 on 2 March 2022. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/293/36/pdf/n2229336.pdf>
2. Birmingham Declaration and Resolutions adopted by the OSCE Parliamentary Assembly at the Twenty-Ninth Annual Session. Birmingham, AS(22)DE, 2022. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2022-birmingham/declaration-28/4409-birmingham-declaration-eng/file>
3. Bucharest Declaration and Resolutions adopted by the OSCE Parliamentary Assembly at the Thirty-First Annual Session. Bucharest AS(24)DR, 2024. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2024-bucharest/declaration-30/5029-bucharest-declaration-eng/file>
4. Furtherance of remedy and reparation for aggression against Ukraine. UN General Assembly Resolution ES-11/5 on 14 November 2022. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/693/55/pdf/n2269355.pdf>
5. Humanitarian consequences of the aggression against Ukraine. UN General Assembly Resolution ES-11/2 on 24 March 2022. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/301/67/pdf/n2230167.pdf>
6. Principles of the Charter of the United Nations underlying a comprehensive, just and lasting peace in Ukraine. UN General Assembly Resolution ES-11/6, on 23 February 2023. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n23/063/07/pdf/n2306307.pdf>

7. Problem of the militarization of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, Ukraine, as well as parts of the Black Sea and the Sea of Azov. UN General Assembly Resolution 76/70, on 9 December 2021. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3952032?v=pdf>
8. Report on «Human rights situation in the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine» (4 May 2022) SG/Inf(2022)15. Secretary General of the Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/human-rights-situation-in-the-autonomous-republic-of-crimea/1680a66483>
9. Report on «Human rights situation in the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine» (31 August 2023) SG/Inf(2023)29. Secretary General of the Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/dpaer/reports-on-the-human-rights-situation-in-crimea>
10. Report on «Human rights situation in the territories of Ukraine temporarily controlled or occupied by the Russian Federation» (24 May 2024). SG/Inf(2024)18. Secretary General of the Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/dpaer/reports-on-the-human-rights-situation-in-crimea>
11. Security in the Eastern Partnership area and the role of the common security and defence policy. European Parliament resolution of 8 June 2022 on security in the Eastern Partnership area and the role of the common security and defence policy (2021/2199(INI)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0236_EN.html
12. Situation of human rights in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, Ukraine. UN General Assembly Resolution 75/192, on 16 December 2020. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n20/373/94/pdf/n2037394.pdf>
13. Situation of human rights in the temporarily occupied Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, Ukraine. UN General Assembly Resolution 76/179, on 16 December 2021. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n21/404/00/pdf/n2140400.pdf>
14. Situation of human rights in the temporarily occupied Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, Ukraine. UN General Assembly Resolution 77/229, on 15 December 2022. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/764/92/pdf/n2276492.pdf>
15. Situation of human rights in the temporarily occupied territories of Ukraine, including the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol. UN General Assembly Draft resolution A/C.3/79/L.44. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/ltd/n24/332/63/pdf/n2433263.pdf>
16. Situation of human rights in the temporarily occupied territories of Ukraine, including the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol. UN General Assembly Resolution 78/221, on 19 December 2023. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n23/421/56/pdf/n2342156.pdf>
17. Situation of human rights in Ukraine stemming from the Russian aggression. Resolution 55/23 adopted by the Human Rights Council on 4 April 2024. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/062/66/pdf/g2406266.pdf>
18. Statement by the Director-General of the Secretariat of the Danube Commission at the First Black Sea Security Conference of the International Crimea Platform. DC. 2023. URL: <https://www.danubecommission.org/dc/en/2023/04/14/the-international-crimea-platform-first-black-sea-security-conference-participation-of-the-director-general-of-the-danube-commission-bucharest-13-april-2023/>
19. Statement by the Director-General of the Secretariat of the Danube Commission at the 2nd Black Sea Security Conference of the International Crimea Platform. DC. 2024. URL: <https://www.danubecommission.org/dc/en/2024/04/26/danube-commission-participated-in-the-second-black-sea-security-conference-of-the-international-crimea-platform-in-sofia/>
20. Territorial integrity of Ukraine: defending the principles of the Charter of the United Nations. UN General Assembly Resolution ES-11/4 on 12 October 2022. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/630/66/pdf/n2263066.pdf>
21. The Russian Federation's war of aggression against Ukraine and its consequences for the human rights situation in the Ukrainian territories temporarily controlled or occupied by the Russian Federation. Decision CM/Del/Dec(2024)1500/2.5, June 10, 2024. URL: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680b004f5>
22. The Russian Federation's war of aggression against Ukraine and its consequences for the human rights situation in the Ukrainian territories temporarily controlled or occupied by the Russian Federation. Decision CM/Del/Dec(2023)1477/2.4, October 4, 2023. URL: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680accd65>
23. Vancouver Declaration and Resolutions adopted by the OSCE Parliamentary Assembly at the Thirtieth Annual Session. Vancouver AS(23) DE, 2023. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2023-vancouver/declaration-29/4744-vancouver-declaration-eng/file>
24. Спільна декларація Учасників Міжнародної Кримської платформи, 2021 р., Київ. URL: <https://mfa.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-uchasnykiv-mizhnarodnoyi-krimskoyi-platforni>
25. Спільна заява учасників Третього Парламентського саміту Кримської платформи, 2024 р., П'єра. URL: <https://crimea-platform.org/news/spilna-zaiava-uchasnykiv-tretoh-parlamentskoho-samitu-krimskoyi-platforni/>
26. Спільна заява учасників Четвертого саміту Міжнародної Кримської платформи, 2024 р., Київ. URL: <https://crimea-platform.org/news/joint-statement-of-the-participants-of-the-fourth-summit-of-the-international-crimea-platform/>